Hoe schoon is schoon?

Functionele bodemsanering strooit ’zand in de ogen' van kabel- en leidingleggers

Ing. Ad Wilbers, Swilion Business Support, e-mail info@adwilbers.nl

Samenvatting

Er zijn verschillende werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden in de bodem (grond). Hierbij denken wij onder andere aan riool werkzaamheden en grondboringen. Om te weten of er gezondheidsrisico's verbonden zijn aan deze werkzaamheden is het van belang te weten of de bodem niet vervuild is. De bronnen, zoals bijvoorbeeld www.bodemloket.nl , zijn niet altijd betrouwbaar, omdat er geen informatie is of omdat niet duidelijk is, als er gesaneerd is, of de gehele vlek is geschoond of alleen de boven laag en dan tot welke diepte. Aangezien bodemonderzoek om diverse redenen niet altijd mogelijk is, denk hier bijvoorbeeld aan een calamiteit, is het in elk geval aan te bevelen om preventieve maatregelen te treffen die weliswaar niet boven aan in de arbeidshygiënische strategie passen maar wel effectief kunnen zijn.

Keywords

Vervuilde grond, grondverzet, kabels en leidingen, CROW 132, blootstelling.

Stelling

Als er in de bodem moet worden gewerkt en er is geen duidelijke informatie bekend met betrekking tot bodemverontreiniging, dan is het nodig om de medewerkers preventief te beschermen tegen mogelijke blootstellingrisico’s. Dit geldt met name als men dieper gaat dan 1m-mv. (Omdat verontreiniging vanaf deze diepte geen invloed heeft op het maatschappelijk leefmilieu, mits het een immobiele verontreiniging is.)

Onderbouwing

Er zijn twee wettelijke kaders die betrekking hebben op de werkzaamheden die in de bodem moeten worden uitgevoerd te weten:

- Wet Milieubeheer
- Arbo wet.

De wet milieubeheer is een “parapluwet” waarbij de zorg voor het milieu voorop staat.
Het is verboden afvalstoffen / verontreiniging op of in de bodem te brengen.
Er is altijd meldingsplicht als men de grond wil roeren.

De Arbowet stelt: mensen mogen niet worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen en gevaarlijke situaties.
Arbo wet[1] art.3, Het toepassen van de arbeidshygiënische strategie.
Arbo wet art.5, Het uitvoeren van een risico inventarisatie en evaluatie.
Arbo wet art.8, Het (doen) geven van voorlichting en instructie.
Om hierop te kunnen handhaven zijn deze artikelen verder uitgewerkt in de Arbo-catalogus van de verschillende branches. Expliciet met betrekking tot gezondheidsaspecten voor vervuilde bodem is er een publicatie en wel de CROW publicatie 132 4e druk.[2] Deze publicatie maakt integraal deel uit van Standaard RAW bepalingen. In andere besteks- en contractvormen kan deze publicatie expliciet van toepassing worden verklaard.

Schema

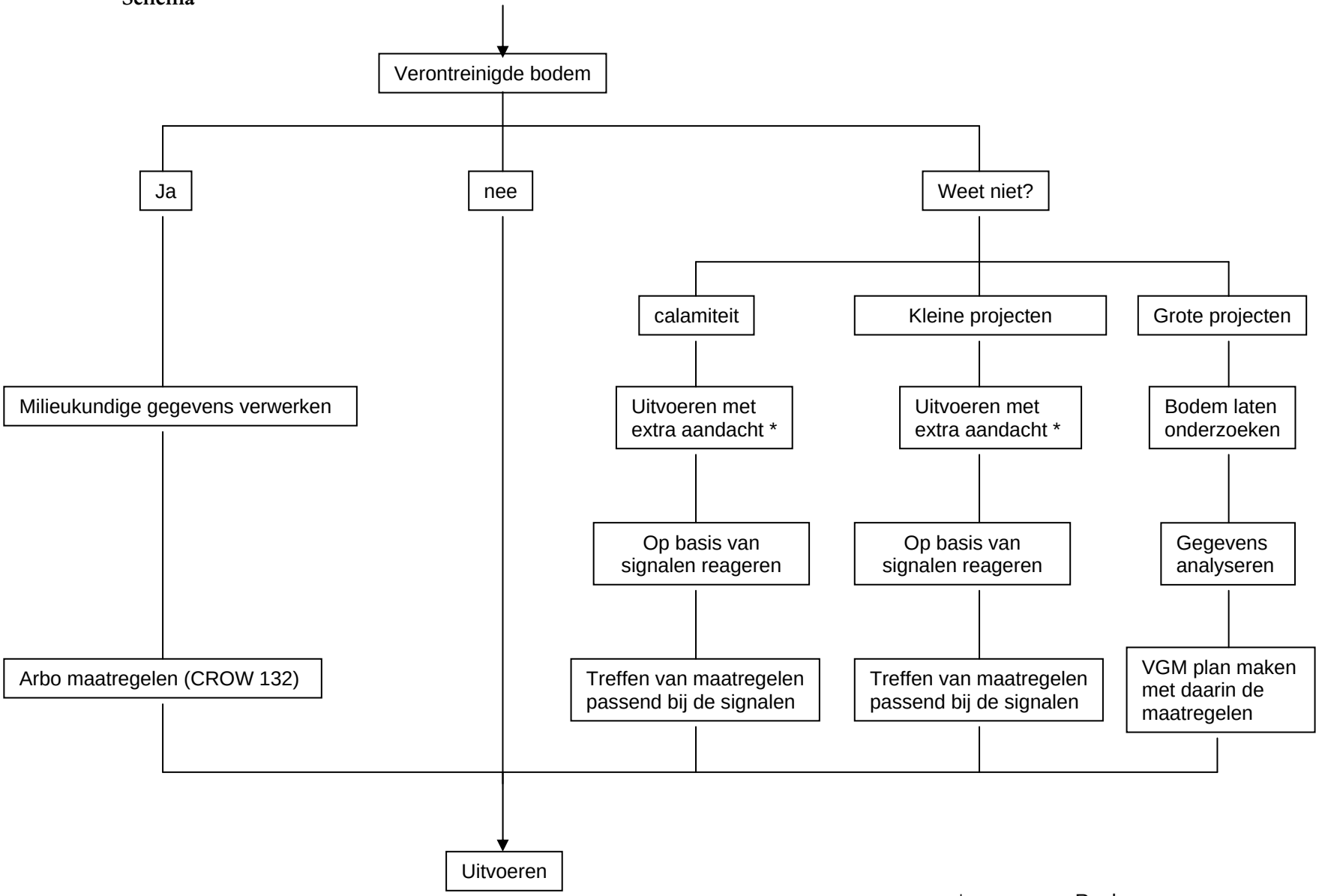

*
- Reuk
- Kleur
- Etc.

Schematisch is weergegeven waar de risico's zitten bij werkzaamheden in de bodem.
Kabels en leidingen worden vaak op een diepte van > 1m-mv gelegd. Als er grondboringen worden verricht, bijvoorbeeld ten behoeve van aardwarmte bronnen dan gaat men ook >1m-mv. Het is van belang om de blootstellingrisico's te kennen alvorens men deze werkzaamheden gaat verrichten. Met een bodemonderzoek wordt bedoeld een historisch onderzoek naar mogelijke activiteiten die verontreiniging kunnen geven. Denk hierbij aan industrie, demping van putten, kleding reiniging, tankstations enz. Op basis van historische informatie kan worden gezocht naar concentraties van deze mogelijke verontreiniging.
Het onderscheid tussen grote en kleine projecten zit in de meldingsplicht. Beneden bepaalde hoeveelheden is het niet verplicht om een sanering te melden aan het bevoegd gezag en daarmee wordt verondersteld dat de organisatie van het werk ook minder aandacht nodig heeft.

1. Ja.
Als het bekend is omdat er al een bodemonderzoek heeft plaats gevonden en dit bodemonderzoek geeft goed aan wat men kan aantreffen, kan men ook de daarbij behorende maatregelen treffen.

2. Nee.
Als men weet dat er geen onderzoek is gedaan dan moet er eerst een onderzoek worden uitgevoerd om te weten welke maatregelen van toepassing zijn.

3. Weet niet?
De derde mogelijkheid is dat er wel iets bekend is maar niet wat dit betekent voor de medewerkers. Als er gesaneerd is ten behoeve van schoon leef gebied dan is veelal schone grond aangevoerd tot maximaal 1m-mv. Daaronder is het niet gesaneerd en is de verontreiniging dus nog aanwezig. Ook komt het vaak voor dat bij grond beroerende werkzaamheden, zoals het vervangen van riolering, de vervuiling wordt terug gebracht en wordt soms de bovenlaag aangevuld met schone grond.

Het moge duidelijk zijn dat als men niet zeker weet wat de kwaliteit van de bodem is, men het zekere voor het onzekere kiest en rekening houdt met het ergste.
Het beste is om volgens de arbeidshygiënische strategie het risico te identificeren, met andere woorden de bron te onderzoeken. Dit kan niet altijd, denk hierbij bijvoorbeeld aan een calamiteit. Of er is al onderzoek gedaan maar de informatie is niet duidelijk met betrekking tot risico's in het werkgebied (de diepte).
Hierbij spelen factoren een rol zoals de locatie van de peilbuizen , de diepte van de peilbuizen, het soort monsters, het soort onderzoek en de stand van het grondwaterpeil.
De werkgever heeft zorgplicht en daarbij hoort voorlichting en instructie met betrekking tot beschermende maatregelen.
Dit betekent dat de werkgever een goede risico analyse moet maken en daarbij een passend plan van aanpak. Dat betekent dus, dat het belangrijk is, dat de werkgever de gegevens die beschikbaar zijn, goed moet kunnen interpreteren.
In de praktijk wordt vaak aangegeven dat als de werknemer iets ruikt of anderszins iets "vreemds" waarneemt, hij moet stoppen en het moet melden. Maar alom is bekend dat de neus een onbetrouwbare raadgever is. Ten eerste omdat de geursensatie snel afneemt en ten tweede, de geur waarneming zeer subjectief (persoonlijk) is. Ook het waarnemen van iets "vreemds" is subjectief, omdat dit sterk afhankelijk is van kennis en kunde.

Kennis
Alle operationele medewerkers die met verontreinigde bodem in aanraking kunnen komen moeten de basiskennis bezitten met betrekking tot werken in en met verontreinigde bodem.
Alle leidinggevenden die met verontreinigde bodem in aanraking kunnen komen moeten de kennis "Deskundig leidinggevende Projecten" bezitten met betrekking tot werken in en met verontreinigde bodem.

Voorbereiders moeten kennis bezitten over het vertalen van informatie m.b.t. verontreinigde bodem in een VGM plan. Dus heel goed het bodemonderzoek rapport kunnen interpreteren

Kunde
Alle medewerkers die met verontreinigde bodem in aanraking kunnen komen moeten beschermende kleding dragen en middels eenvoudige middelen kunnen vaststellen of er blootstellingrisico is.
De initiators en voorbereiders moeten goed kunnen interpreteren welke informatie van belang is voor het treffen van de juiste maatregelen. Denk hierbij aan wat voor stoffen vrij kunnen komen in welke vorm en onder welke omstandigheden, zodat mogelijk een adequate werkmethode hierbij kan worden gekozen.

De werkgever heeft vervolgens de plicht om toezicht te houden op het juist uitvoeren van de werkzaamheden. Zeker ook in relatie met de mogelijke gezondheidsrisico's. Toezichthouders moeten goed kunnen beoordelen of de maatregelen het doel dienen en of dit conform het VGM plan is.

Conclusie

De arbowet geeft duidelijk aan dat een werkgever zijn werknemers en derden, niet aan risico's mag blootstellen.
De werkgever moet de risico's inventariseren en passende preventieve maatregelen treffen, gebruikmakend van de arbeidshygiënische strategie.
Men zal altijd voorbereid moeten zijn op een situatie zoals boven beschreven en dit betekent dat elke werkgever die mensen in de bodem laat werken zich moet realiseren dat deze medewerkers kunnen worden blootgesteld en dat de werkgever daarmee een strafbaar feit pleegt.
Dus tref de nodige preventieve maatregelen en zorg voor voldoende voorlichting en instructie.

Referenties

[1]) http://www.arboportaal.nl/wet-regelgeving

[2]) CROW publicatie 132 4e druk.